

πρὸς τὸν προορισμὸν τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποστολῆς τοῦ συγγραφέως, ἐπιτυχόντος εἰς διαγωνισμὸν φιλολογικόν. Μυθιστορικόν τι δοκίμιον, Tolla ἐπιγραφόμενον καὶ ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων βραδύτερον δημοσιευθὲν ὑπελείφθη πολὺ τοῦ πρώτου φιλολογικοῦ θριάμβου, πρὸς διαίωσιν τοῦ ὁποῦ οὗ φιλόδοξος καὶ πρὸ πάντων φιλοτάραχος Ἄβου δὲν ἐβράδυνε νὰ κατέλθῃ καὶ εἰς δραματικούς ἀγῶνας, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἢ ἐκ τοῦ θεάτρου ἐλπίζομένη φήμη ταχύπτερος καὶ θορυβωδέστερα φαίνεται. Οἰκτρὰ ὅμως ἀποτυχία ἠνάγκασε τὸν ἀτυχῆ δραματούργον νὰ περισυλλέξῃ βραδύτερον τὰ θρύμματα τῶν δαφνῶν του καὶ ὑπὸ τὴν ἐμφαντικὴν τοῦ πράγματος ἐπιγραφὴν „Theatre impossible“ ὡς συλλογὴν τερπνῶν ἀναγνωσμάτων νὰ δημοσιεύσῃ.

Διέπρεψεν ὅμως ὁ Ἄβου ἀπαραμίλλως ὡς τεχνοκρίτης. Ἐξόχως καλλιεργηθὲν φιλότεχνον αἰσθημα ἐν τῇ σοβαρᾷ μελέτῃ τῶν ἑλληνικῶν θησαυρῶν, πολλαχῶς μορφωθείσα ἐμπειρία καὶ εὐστοχος κριτικὴ δεινότης διαλάμπουσιν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν καλλογικῶν ἐπικρίσεων του, δημοσιευομένων ἐνιαυσίως ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐκδόσεως καλλιτεχνημάτων νέων. Ἐκ τῶν ἄλλων παραλλήλων πρὸς τοὺς τελευταίους τούτους θριάμβους δημοσιεύσεων ἀξιοτέρα μνείας εἶνε ἡ *Ἀλοατία*, ἐν ἣ ὁι δορυκτῆρες Γερμανοὶ ἀνεκάλυψαν ὑβριστικούς τινας κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ὑπαινιγμοὺς καὶ προέπεμψαν τὸν ἐν τῇ πατρίδι του Λωρραίνῃ διαμένοντα συγγραφέα δι' ἀστυνομικῆς συνοδείας μέχρι τῶν νωπῶν ἔτι τότε τῆς πατρίδος του ὀρίων, ἀνθ' ὧν ἐκδικούμενοι τὸν ὑβριστὴν τοῦ *Βασιλέως τῶν Βουινῶν*, σκληροῦ κατηγορητηρίου τῆς ἀμαζούσης τότε παρ' ἡμῖν ληστείας.

Οὐχὶ ἀκλονίστων πολιτικῶν ἀρχῶν ἀπεδείχθη ὁ πρῶν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ προσκεκολλημένος, φανατικὸς δὲ μέχρι θανάτου κατόπι τοῦ δικτάτορος ὑπέρμαχος, καίπερ παντοιοτρόπως εὐεργετηθεὶς καὶ πλείστας ἀτομικὰς ὑποχρεώσεις ἔχων πρὸς τὴν καταρρέυσαν ἀρχήν. Ἄλλ' ἀπολις αἴφνης αὐτὸς καὶ εἰς ξένους παραδεδωμένος δὲν εἶχεν ἄλλως νὰ διαμαρτυρηθῆ κατὰ τῆς προσαρτήσεως, εἰμὴ συντασσόμενος τῷ στρατιᾷ ἐπὶ στρατιᾷ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐξαποστέλλοντι δαιμονίῳ Γαμβέττᾳ. Δημοσιογράφος ἀπὸ τοῦ 1870, ὅτε καὶ παρηκολούθησε τὸν Μακ-Μαὼν ὡς ἀνταποκριτὴς τῆς *Soir*, ἱδρυσεν τὸν *Δέκατον ἔνατον αἰῶνα*, πιστὸν τῶν γαμβετιστῶν ἐντολοδόχον ἀπὸ τοῦ 1872 μέχρι τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν, καθ' ἃ ἄλλεπαλλήλους ἐδοκίμασε πικρίας ὁ ἀτυχῆς διευθυντῆς, ἀντιπικλαίων πρὸς τὰς παροξύνσεις χρονίας νόσου καὶ χρονιωτέρας ἀπαρσεκείας τῶν παντοδυνάμων τοῦ φύλλου μετόχων, ἀπειλούντων αὐτῷ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς διευθύνσεως ἀντὶ τῶν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον Φερρὺ συγγρόνων συμπαθειῶν των. Ὁμόφωνος τοῦ ὁμοφρονούντος αὐτοῖς τύπου καταφορὰ καὶ εὐεξήγητος τῶν καιροφυλακούντων μοναρχικῶν κατακραυγῆ δὲν ἴσχυσαν νὰ καταβάλωσι τὸν ἄλλως κατάκοιτον Ἄβου, πάσῃ δυνάμει διαμαρτυρούμενον κατὰ τῶν ἀδίκων ἐπιτιμήσεων καὶ τῶν ἐπιβουλῶν τῆς ἀτομικῆς ἀνεξαρτησίας του, κεραινοὺς δὲ πατριωτικῶν διδαγμάτων ἐκσφενδονίζοντα κατὰ τῶν αὐτοσχεδίων κληρονόμων τοῦ καθεστώτος.

Καὶ ταῦτα πάσῃ ἀνεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας, ἐν ἣ εἶχε διαδεχθῆ τὸν Ἰούλιον Σανδώ, ὅπως ἀπαγγεῖλῃ τὸ ἐγκώμιον ἐκείνου καὶ παρακαθήσῃ τοῖς Ἀθανάτοις. Ἄλλ' αὐτὸς τὸν θάνατον ὡς ἀσφαλεστέραν ἀπὸ τῆς ἐπιγείου ἀθανασίας διέξοδον θεωρήσας κατήλθεν εἰς τὸν τάφον τιμηθεὶς διὰ λαμπροῦ ἐπικηδείου τοῦ φιλοσόφου Καρό, ἐντεταλμένου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας ὡς ὁμότιμον αὐτῆς μέλος νὰ προπέμψῃ τὸν Ἄβου.

Ἡλικίας πενήντονα καὶ ἐπτὰ ἐτῶν καὶ περιουσίας δεκαπλασίον μωριάδων φράγκων κάτοχος, ἐτελεύτησεν ὁ Ἄβου μέσῳ πολυμελοῦς οἰκογενείας ἐξαγνισθεὶς ἀπὸ τῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος παραπτωμάτων του διὰ φιλικωτάτης ὑπὲρ τῶν ἔθνικῶν ἔμῶν συμφερόντων συνηγορίας κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα δέκα ἔτη.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝ.

Σ Ω Κ Ρ Α Τ Η Σ.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος δὲν ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ φορᾷ τῶν αἰῶνων ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἐκάστοτε τύπον, ὑπὸ τὰ αὐτὰ ἰδεώδη, τὴν αὐτὴν ἐκδηλοῦσα ἐργασία, ἀνευ μεταβολῆς τινος καὶ μεταμορφώσεως. Τοῦναντίον, ἐκάστη ἱστορικὴ περίοδος φέρει ἴδιον τύπον, ἐκπροσωπεῖ ἰδίαν, ἀντιθέτους πολλάκις τῇ προηγούμενῃ, τάσεις, ἐν δὲ τῇ διηνεκεῖ ταύτῃ συγκρούσει τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, δημιουργεῖται τελειότερα καὶ πληρεστέρα ἢ ἐπερχομένη ἱστορικὴ περίοδος, νέα ἐκάστοτε σύνθεσις καὶ δημιουργία, σχηματιζομένη ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ παρελθόντος. Ἄνευ τῆς εἰκόνας ταύτης, καταστρεπτικῆς τὸ μὲν, δημιουργικῆς ἐξ ἐτέρου, ἡ ἱστορία θὰ ἦτο μονότονος ἀναπαράστασις τοῦ αὐτοῦ βίου, τῶν αὐτῶν ἀρχῶν, ἐστερημένη μὲν οἰουδήποτε δραματικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν θὰ διετέλει στάσιμος, πιστὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἀντιγραφὴ τοῦ νωθροῦ βίου τοῦ φυτικῶ βασιλείου. Ὑπὸ τὴν ἀποστολὴν ταύτην παρέστη ὁ ἀνθρώπος ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἀγωνιζόμενος, μεταβάλλων, μεταμορφούμενος, μηδέποτε ἀρσκόμενος ἐν τῷ παρόντι, ἐν δὲ τῇ δημιουργικῇ ροπῇ τῆς ἐργασίας του προσπαθῶν νὰ καταστρέψῃ τὸ ἔργον τῆς ὑστεραίας, ἐν συνειδήσει ἢ ἀσυνειδήτως. Οὕτω προβαίνει ἐξελισσομένη ἡ ἀνθρωπότης, ἡ δὲ ἐργασία αὐτῆς αὐτῆ, διακόπτουσα ἐκάστοτε τὴν συνέχειαν τοῦ παρόντος, ἐξαλείφουσα τὴν εἰκόνα τοῦ παρελθόντος ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ βίου, ἐκάστοτε ὑποτυποῖ νέον ἱστορικὸν τύπον καὶ νέαν κοινωνικὴν εἰκόνα ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν γενεῶν καὶ τῶν αἰῶνων πινακοθήκῃ, ἣτις ἐκλήθη ἱστορία, καὶ ἐφ' ἧς κατοπτρίζονται, ὡς ἐπὶ φακοῦ ἀσπίλου, πᾶσαι αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα, αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι, οἱ ἔπαινοι καὶ οἱ σπῆλοι.

Τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐργασίας συμμετέχει μὲν, εἴτε ἀμέσως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον, εἴτε ἐμμέσως, ἔστω καὶ ἐν ἀπωτάτῃ καὶ λίαν μεμακρυσμένη κινήσει, ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν, ἐναργῶς καὶ ἐν συνειδήσει αὐτῇ τελεῖται διὰ τινων προνομιούχων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, συρόντων τὸν χορὸν τῆς ἱστορίας, περὶ τὴν τροχίαν τῶν ὁποίων κινεῦνται καὶ φέρονται, ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, ἅπαντες οἱ λοιποὶ λαοί, θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς συντελοῦντες ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ. Ἡ συνεργασία αὐτῆ, ἣτις οὔτε τελεῖται, οὔτε καταδείκνυται εὐχερῶς κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἱστορικῆς ἀποκαλύψεως τῶν λαῶν, ἐκδηλοῦται πραγματικώτερον προϊόντος τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, πλείονων παραγόντων προστιθεμένων ἐν τῷ κοινῷ ἔργῳ, ἀδιστακτικῶς δὲ ἢ δυνάμει, ἢ σημασίᾳ, ἢ ἐξοχότης πολιτισμοῦ τινος δύναται νὰ κριθῆ ἀναλόγως τῆς συμμετοχῆς ἐν τῇ πραγματώσει αὐτοῦ πλείονων ἱστορικῶν καὶ κοινωνικῶν στοιχείων. Ἄλλ' ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐργασίας ταύτης τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος,

τῶν λαῶν, οἵτινες προηγουμένως προέστησαν ἐν τῷ πολιτισμῷ, καὶ οἵτινες πρόσταται νῦν, εἶνε εἷς μόνος, παρ' ᾧ, ὡς ἐν κεντρικῇ ἐστία, συγκεντροῦται ἅπανα ἡ θερμότης, ἡ δύναμις, τὸ φῶς, καὶ μετ' αὐτῶν ἡ κίνησις καὶ ἡ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῶν αἰώνων φωτεινὴ ἐργασία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ ἐργασία αὕτη φέρει μὲν τὰ ἰδιάζοντα στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς φυσιογνωμίας καὶ ἀτομικότητος, τὰ στοιχεῖα ἐν τούτοις ταῦτα δὲν εἶνε ἀπολύτως ἐθνικὰ καὶ ἀλλότρια φυλετικῶν παραγόντων τοῦ τε παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος συντελεσάντων πρὸς τὴν κατασκευὴν τῆς τοιαύτης ἀτομικότητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργασία τοῦ λαοῦ τούτου δὲν παρίσταται κατακερματισμένη ἐν ἐκάστῳ ἀτόμῳ, συνοψίζεται κατ' ἐξοχὴν παρά τισι προνομιοῦχοις ἀτόμοις, ἐκπροσωποῦσι τὸν ἐθνικὸν τύπον καὶ τὴν φυλετικὴν ἰδιοφυῖαν. Ἡ μελέτη ἄρα μεγάλου ἔθνους δύναται νὰ τελεσθῆ ἑπιτυχῶς καὶ προσηκόντως διὰ τῆς μελέτης ἐκάστοτε ἐξεχούσης ἀτομικότητος, συνοψιζούσης καὶ τὴν φυλὴν καὶ τὴν ἱστορικὴν περίοδον, ὧν παρίσταται καὶ ὁρᾷ ἡ ὑψίστη ἀποκάλυψις καὶ προσωπικότης.

* * *

Τοιαύτην παγκόσμιον ἀποστολὴν ἐκπροσωπεῖ ἐν μὲν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, συνοψίζον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἐργασίᾳ μίαν τῶν εὐγενεστάτων περιόδων τῆς ἱστορίας, ἐν δὲ τῷ ἀτομικῷ βίῳ τοῦ ἔθνους ἐν τῶν ὑψίστων αὐτοῦ καὶ δημιουργικωτάτων πνευμάτων — ὁ Σωκράτης.

Ἡ Ἑλλάς, μετὰ πολλῶν αἰώνων πνευματικῆν, κοινωνικῆν καὶ πολιτικὴν ἐργασίαν, εἶχεν ἀνέλθει διὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ ὑψιστον σημεῖον τῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς δόξης. Ὁ ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν κατ' ἐξοχὴν ἀρξάμενος κατὰ τῆς Ἀσίας ἀγὼν εἶχεν ἐπιστεφθῆ τελῶς διὰ τῶν μεγάλων θριάμβων τῶν περσικῶν πολέμων. Ἐξεδηλώθη τέλει ἡ ἰσχὺς, ἡ μέθοδος, ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καθ' ἀπάσας τὰς σχέσεις τοῦ βίου: ἐν τῷ κοινωνικῷ ὀργανισμῷ, ἐν τῇ πολιτικῇ ἐλευθερίᾳ καὶ αὐτονομίᾳ, ἐν τῇ στρατιωτικῇ μεθόδῳ· ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν κατεδείχθη ἡ δύναμις αὕτη ἐν τῇ πνευματικῇ τοῦ λαοῦ ἐκείνου συνειδήσει καὶ ἀνεξαρτησίᾳ. *Ὀὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροὶ πλὴν ἐμοῦ.* Τὸ σκοτεινὸν καὶ ἀπόλυτον τοῦτο δόγμα ἐδέσποζε τέως ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ ἐλαχίστη δ' αὐτοῦ διαμφισβήτησις ἦτο ὕβρις, ἀσέβεια, ἄρνησις ἀνάμπτου θεότητος. Ἦδη τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος ἐπανίσταται κατὰ τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἀπολύτου πίστεως, καὶ ἀπὸ τοῦ βάρθους τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἐξέρχεται ἡ παρήγορος, δημιουργικὴ ἄμα καὶ πολυσήμαντος ἐπικλήσις: *Γινώθι σαυτὸν*, διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ ὑποφῆτις τοῦ μέλλοντος, ἡ προφῆτις τῶν Δελφῶν προσφωνεῖ ἐκάστοτε τοὺς λαοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἐκτοτε ἄρχεται νέος κόσμος ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος, φέρων σύμβολον τὸ *Γινώθι σαυτὸν*, τὴν ἔρευαν τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου, οὗ ἡ βαθεῖα γνώσις καὶ ἐποπτεία ἐστὶ συγχρόνως ἡ κατανόησις τοῦ ἐκτὸς κόσμου. Μεγάλοι ἀγῶνες διεξάγονται ὑπὲρ τοῦ θριάμβου τῆς ἀρχῆς ταύτης· τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα ὑπερισχύει· καὶ ἐπὶ τέλους δημιουργεῖ τὸν ἐξοχὸν καὶ μοναδικὸν ἐκείνον πολιτισμὸν, οὗ ὑπέρτερον ἀμφιβάλλω ἂν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἱστορία, καὶ ὅστις ἐκπροσωπεῖ ἐν μοναδικῇ ἑναρμονίᾳ εἰκόνη τὸ σύνολον τῆς τέως τελεσθείσης ἐργασίας ἐν τῷ ἱστορικῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ *Γινώθι σαυτὸν* τοῦτο, τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, οὐδεὶς κατενόησεν ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις, οὐδεὶς ἐδίδαξεν, οὐδεὶς ἐπραγματώσατο τοσαῦτον ἔρρωμένως καὶ μετὰ πίστεως ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ἀκμῇ

τῶν Ἀθηναίων, ὅσον ὁ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπος αὐτῶν, ὁ κατ' ἐξοχὴν πολίτης, ὁ ἀνώτατος ὑποφῆτης καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐλληνικοῦ βίου, ὁ Σωκράτης.

Τὴν εἰκόνα αὐτοῦ παρέδωκε τοῖς μεταγενεστέροις, διὰ στόματος τοῦ κομφοῦ Ἀλκιβιάδου, ὁ Πλάτων. Σειληνὸς τὴν μορφήν, ἀλλ' ἀποπνέων ἐμπνευσιν Ἀπόλλωνος, τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀνὴρ, ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τοῦ ὁποῖου τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα εἶπε τὸν ὑπέρτατον αὐτοῦ λόγον. Μετὰ τὴν λαμπρὰν τοῦ Πλάτωνος ἐξεκόνισιν ἐν τῷ Συμποσίῳ, δὲν ἐπιτρέπεται ἄλλη περιγραφή. Ἄς λάβῃ ἄρα τὴν γραφίδα ὁ φιλόσοφος τῆς Ἀκαδημείας πρὸς παράστασιν τοῦ ἀνδρός, οὗ τὸν θάνατον μετὰ τσαυτῆς περιπαθείας καὶ ἀφοσιώσεως ἐξεδίκησεν. Δυσχερῶς ὁ ζωγράφος θέλει παραστήσει τὴν θαυμασίαν ταύτην προσωπικότητα, ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς ὁποίας ἔκλιναν οἱ σύγχρονοι, καὶ ἔς τὴν ἐπιρροὴν μέχρι τῆς σήμερον ὑφίσταται καὶ ἀναγνωρίζει ἡ ἀνθρωπότης.

„Σωκράτη δ' ἐγὼ ἐπαινεῖν, ὧ ἄνδρες, οὕτως ἐπιχειρήσω, δι' εἰκόνων. Οὗτος μὲν οὖν ἴσως οἴησεται ἐπὶ τὰ γελοιότερα, ἔσται δ' ἡ εἰκὼν τοῦ ἀληθοῦς ἕνεκα, οὗ τοῦ γελοίου· φημί γὰρ δὴ ὁμοιωτάτον αὐτὸν εἶναι τοῖς σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἐρμολυφείοις καθημένοις, οὓς τινες ἐργάζονται οἱ δημιουργοὶ σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας, οἱ διχάδε διοιχθέντες φαίνονται ἐνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν· καὶ φημί αὖ εἰκόνα αὐτὸν τῷ σατύρῳ τῷ Μαρσῷ· ὅτι μὲν οὖν τό γε εἶδος ὁμοῖος εἶ τούτοις, ὧ Σώκρατες, οὐδ' αὐτὸς δῆπου ἀμφισβήτησαι· ὡς δὲ καὶ τᾶλλα εἰκοίαι, μετὰ τοῦτο ἄκουε· ὕβριστης εἶ, ἢ οὐ; ἐὰν γὰρ μὴ ὁμολογῆς, μάρτυρας παρέξομαι, ἀλλ' οὐκ αὐλητής; πολὺ γε θαυμασιώτερος ἐκείνου· ὁ μὲν γε δι' ὀργάνων ἐκλήλει τοὺς ἀνθρώπους τῇ ἀπὸ τοῦ στόματος δυνάμει, καὶ ἔτι νυνὶ ὅς ἂν τὰ ἐκείνου αὐλῆ. εἰ γὰρ Ὀλυμπος ἠῦλει, Μαρσίου λέγω, τούτου διδάξαντος, τὰ οὖν ἐκείνου ἐὰν τε ἀγαθὸς αὐλητῆς αὐλῆ ἐὰν τε φαῦλη αὐλητρίς, μόνον κατέχεσθαι ποιεῖ καὶ δηλοῖ τοὺς τῶν θεῶν τε καὶ τελετῶν δεομένους διὰ τὸ θεῖα εἶναι· σὺ δ' ἐκείνου τοσοῦτον μόνον διαφέρεις, ὅτι ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταῦτ' οὗτο ποιεῖς· ἡμεῖς γοῦν ὅταν μὲν τοῦ ἄλλου ἀκούωμεν λέγοντος καὶ πάνυ ἀγαθοῦ ρήτορος ἄλλους λόγους, οὐδὲν μέλει, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδενί· ἐπειδὰν δὲ σοῦ τις ἀκούῃ ἢ τῶν σῶν λόγων ἄλλου λέγοντος, κἂν πάνυ φαῦλος ἦ ὁ λέγων, ἐὰν τε γυνὴ ἀκούῃ, ἐὰν τε ἀνὴρ, ἐὰν τε μειράκιον, ἐκπεπληγμένοι ἐσμεν καὶ κατεχόμεθα. ἐγὼ γοῦν, ὧ ἄνδρες, εἰ μὴ ἐμελλον κομιδῇ δόξαι μεθύειν, εἶπον ὁμόσας ἂν ὑμῖν, οἷα δὴ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν τούτου λόγων καὶ πάσχω ἔτι καὶ νυνί· ὅταν γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιῶντων ἢ τε καρδία πηδᾷ καὶ δάκρυα ἐκχεῖται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τούτου· ὁρᾷ δὲ καὶ ἄλλους παμπόλλους τὰ αὐτὰ πάσχοντας. Περικλέους δὲ ἀκούων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ρητόρων, εὖ μὲν ἠγοῦμην λέγειν, τοιοῦτον δ' οὐδὲν ἐπασχον, οὐδὲ τεθορύβητό μου ἢ ψυχῇ, οὐδ' ἠγανάκτει ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου· ἀλλ' ὑπὸ τουτουῦ τοῦ Μαρσίου πολλὰκις δὴ οὕτω διετέθη, ὥστε μοι δόξα μὴ βιωτὸν εἶναι ἔχοντι ὡς ἔχω. καὶ ταῦτα, Σώκρατες, οὐκ ἐρεῖς ὡς οὐκ ἀληθῆ.“*)

Τοιαῦτα φέρων ἐν ἑαυτῷ ἀνώτερα προσωπικὰ ἐφόδια ὁ Σωκράτης, παρίσταται ἐν τῇ λαμπροτάτῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπισημειωτάτῃ ἱστορικῇ περιόδῳ τῶν Ἀθηναίων, τῆς Ἑλλάδος. Πολιτικῶς ἡ Ἑλλάς, μετὰ τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν θριάμβους τῆς, ἐπρωταγωνίστει μὲν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, κέντρον καταστάσα τῶν συγχρόνων λαῶν, ἀληθῶς δ' ἐκπροσωποῦσα

*) Συμπόσιον XXXII, 215.

τὴν σύγχρονον κίνησιν τῆς ἱστορίας. Ἄλλ' ἡ ὑψίστη ἐκδήλωσις τῆς δυνάμεως τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς τῆς Ἑλλάδος ἦσαν αἱ Ἀθῆναι. Μεθ' ὅλους τοὺς περισπασμοὺς τῆς δωρικῆς ἀντιδράσεως, τῆς ἐκπροσωπούμενης τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διὰ τῆς Σπάρτης, κρατερᾶς μὲν φυσικῶς ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν παιδευσιν τῶν νόμων τοῦ Λυκούργου, ἀλλ' ἀνικάνου πνευματικῶς ἢ ἀνταγωνισθῆναι πρὸς τὸ ὑπέρτερον πνεῦμα τῶν Ἀθηναίων, ἡ πόλις τοῦ Κέκροπος ἦτο πράγματι ἡ πνευματικὴ Ἀκρόπολις, παιδευτήριον τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. Ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη εὗρον τὰ εὐγενέστατα αὐτῶν ἐνδιατήματα οὐχὶ ἐν ξυλίνοις ἢ λιθίνοις οἰκοδομήμασιν, ἀλλ' ἐν τῷ πνεύματι τῶν Ἀθηναίων. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς νίκης τοῦ ἔθνους, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν συνειδήσιν τῆς ἀνωτέρας αὐτοῦ ἀποστολῆς, ἤρξατο, ἅμα τῇ ἀποκαταστάσει τῆς νέας τάξεως, τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς ἱερᾶς πόλεως τῆς Παλλάδος ἀπὸ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς, πυρετώδης, ἀκάθικτος ἐργασία ἐν παντὶ εἶδει τοῦ ἐπιστητοῦ, ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι χρόνου δημιουργήσασα τὸν ἔξοχον ἐκείνου πολιτισμὸν, τὴν ὑπερτάτην ἐκδήλωσιν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας τοῦ ἔθνους, ἧς παραπλησίαν σπανίως ἀναγράφουσι τὰ ἐθνικὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα εἶχε πλήρη γνώσιν ἑαυτοῦ, τῆς δ' αὐτογνωσίας ταύτης παρεῖχον ἤδη αἱ Ἀθῆναι τὸ ὑψιστον καὶ τὸ εὐγενέστατον τῶν θεαμάτων.

Τῆς ἀκριβῆς ταύτης λειτουργοὶ καὶ ὑποφῆται ὑπῆρξε τάξις ἀνθρώπων, ἧτις ἀρξάμενη μὲν τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀπλῆς ἐρεῦνης τῶν ὄντων, κατέληξεν ἐπὶ τέλος εἰς τὰς τολμηροτάτας θεωρίας καὶ τὰ ἀρνητικώτατα τῶν συμπερασμάτων. Πρῶτος ὁ Ἕλληνας ἀνεξήγησε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων, τὸν σκοπὸν τοῦ βίου, ἀλλὰ πρῶτος οὗτος ἐπίσης, ἐν τῇ μέθῃ τῆς ἐπιτυχίας, ὑπερέβη πᾶν μέτρον ἐν τῇ ἐρεῦνῃ ταύτῃ, ἐξελθὼν τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως, τῆς ἐξ ἀντικειμένου ἐρεῦνης, ἵνα διατυπώσῃ τὴν ὑποκειμενικὴν αὐτοῦ συνειδήσιν ἐπὶ τε τῶν πιπτόντων εἰς τὴν σφαῖραν τῶν αἰσθησέων, καὶ ἐπὶ τῶν πλασμάτων αὐθαίρετου δημιουργικῆς φαντασίας. Οὕτως ἐπῆλθεν ἐν τῷ πνευματικῷ βίῳ τοῦ ἔθνους ἰσχυρὰ κινήσις, ἧτις ἔμελλε νὰ χαρακτηρίσῃ ὀλόκληρον ἱστορικὴν περιόδον, διὰ νὰ τὴν φωτίσῃ κατὰ πρῶτον καὶ τὴν καθοδηγήσῃ, βραδύτερον δὲ διὰ νὰ τὴν σκοτίσῃ καὶ τὴν ἀποπλανήσῃ. Ἡ κίνησις αὕτη ἀντεπροσώπευσεν ἀπάσας τὰς δυνάμεις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, κρατύνασα αὐτὰς κατὰ πρῶτον, ἀλλὰ δυστυχῶς καταπονθήσασα ἐπὶ τέλος. Τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πνευματικῆς ταύτης κινήσεως καὶ τῶν δι' αὐτῆς ἐκδηλώσεων ποικίλων τάσεων οἱ σύγχρονοι ἀπεκαλέσαν σοφιστὰς, δηλοῦντες διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου τοὺς διακεκριμένους ἐκείνους ἀνδρας, οἵτινες ἀπασχολούμενοι περὶ τὰς ἀνωτέρας τέχνας τοῦ βίου, καλλιεργοῦντες τὰ διάφορα τοῦ ἐπιστητοῦ εἶδη, καθίσταντο ἀνώτεροι τῶν συγχρόνων τῶν, παρασχόντες τὴν γενναίαν ἐκείνην ὄψιν, ἧτις ὠδήγησε διὰ λαμπρᾶς καὶ ἀποτελεσματικῆς ἐργασίας τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα εἰς τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῆς ἱστορικῆς ἐργασίας, καὶ οἵτινες διετύπωσαν περιφανῆ περίοδον ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ ἐλληνικοῦ βίου.

Κυρίως εἰπεῖν οἱ σοφισταὶ ἀντεπροσώπευον κατὰ πρῶτον τὴν πνευματικὴν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους ἀνάπτυξιν. Ὁ Σόλων καὶ ὁ Πυθαγόρας δὲν ἐδίσταζον νὰ κληθῶσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τούτου· ἐπίσης ἀκολούθως σοφισταὶ ἀπεκαλοῦντο ὁ Ἀναξαγόρας καὶ ὁ Σωκράτης. Ἄν βραδύτερον, ἐνεκα τῆς σφοδρᾶς ἐπιπέσεως τοῦ Πλάτωνος, ἡ κλήσις τοῦ σοφιστοῦ κατέστη δυσώνυμος, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἀναπτύξεως τῶν Σοφιστῶν, οὗτοι ἦσαν ἐπιφανεῖς καὶ περιζήτη-

τοι. Ἦσαν ἐν παντὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐλληνικῆς νεότητος, συνωθουμένης πανταχόθεν ἐν Ἀθήναις, αὐτοὶ δ' οὗτοι οἱ σοφισταὶ προσήρχοντο εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, ἐπιδεικνύοντες τὴν εὐφυΐαν αὐτῶν, τὴν εὐγλωττίαν, τὴν χάριν τῆς παραστάσεως καὶ ἀναλύσεως τῶν δυσχερεστάτων προβλημάτων τοῦ βίου. Οὕτως ἡ φήμη αὐτῶν κατέστη πανελληνίως. Ἀπετέλουν ὁμάδα εὐφροσύνης καὶ λαμπροτάτων ἀνδρῶν, ἧτις ὅμως ἐμπιστευθεῖσα λίαν εἰς ἑαυτήν, κατέστη ἐγωϊστικὴ, ὑπερφίαλος, ὑποκειμενικὴ καθ' ὀλοκληρίαν, ἀρνηθεῖσα, τοῦ χρόνου προϊόντος, τὰ πάντα, οὕτω δὲ δημιουργήσασα τὴν πολυθρύλητον ἐκείνην Σχολήν, ἧτις ἀρξάμενη τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ Γνωθὶ σαυτόν, ἐν τῇ κτηθείσῃ ταύτῃ αὐτοσυνειδήσει, ἀλλ' ἅμα καὶ τῇ ὑπερφροσύνῃ τῆς προσωπικῆς ὑπεροχῆς, κατέληξεν εἰς τὸ ὑποπτον καὶ ἐγωϊστικὸν ἐκείνο ἀξίωμα, τὸ χαρακτηρίσαν, ἀλλ' ἅμα καὶ στιγματίσαν, τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ σοφιστικοῦ βίου ἐν Ἑλλάδι: Πάντων χρημάτων μέτρον ἀνθρώπος!

Ὡς ὁ Σόλων, ὡς ὁ Ἀναξαγόρας, ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς Σχολῆς ταύτης εἶχεν ἐξέλθει καὶ ὁ Σωκράτης. Ἐξήτει τὸν θρίαμβον τῆς ἐπιστήμης, τὴν πραγματώσιν τοῦ γνωθὶ σαυτόν ἐν τῇ ἐλληνικῇ κοινωνίᾳ, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῶν μέσων ἐκείνων, δι' ὧν ἐπεδίωκον τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐπιστήμης οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ σοφισταί. Ἀντιθέτως πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν κηρυττόμενα δόγματα τῆς ἀπολύτου ὑποκειμενικῆς λύσεως πάντων τῶν προβλημάτων τοῦ βίου, ὁ Σωκράτης ἀνεγνώριζε τὰ δίκαια καὶ τὴν σημασίαν τοῦ κατ' ἀντικείμενον κόσμου. Σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο ἡ συνδιαλλαγή καὶ ἡ συμφιλίωσις τῶν δύο ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων ἀρχῶν, ὧν ἡ μονομερὴς ὑπεροχὴ ἀφευκτον ἔχει ἀποτέλεσμα τὸ μὲν τὴν διάσπασιν τοῦ ἠθικοῦ βίου, τὴν διάλυσιν τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, τὸ δὲ τὴν ἀπορρόφησιν πάσης ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας τοῦ ἀτόμου, τὴν νάρκην αὐτοῦ, τὴν αὐτοκτονίαν. Ἴνα λαλήσω τὴν σύγχρονον γλώσσαν, ἀνῆκεν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν ἱστοριοφιλοσοφικὴν σχολὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς κοινωνίας. Συμφωνῶν πρὸς τοὺς σοφιστὰς, καθ' ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὰ δίκαια τοῦ ὑποκειμένου, τὴν ὑπέροχον αὐτοῦ θέσιν καὶ σημασίαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ μὴ συμμεριζόμενος τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ τῆς ἀπολύτου αὐτοῦ ἐτυμηγορίας ἐπὶ πάντων τῶν προβλημάτων, ὡς τοῦ μέτρου πραγμάτων ἀπάντων, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἀντίθετον σχολὴν, τὴν ἱστορικὴν, τὴν τῆς παραδόσεως, ἧς ἐπιφανέστατος ἀντιπρόσωπος ἐπρωταγωνίστει περὶ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ ποιητὴς Ἀριστοφάνης, ἐξήτει τὴν σύμπραξιν αὐτῶν διὰ μέσης τινὸς μεθόδου, συνδιαλασσούσης τὰ δίκαια τοῦ παρόντος καὶ τὰς ἀξιώσεις τοῦ παρελθόντος, τὸν ἐναρμόνιον συνδυασμὸν τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ διατελῶν, εἰς οὐδεμίαν κατὰ φυσικὸν λόγον ἦτο ἀρεστός τῶν ἀντιθέτων τούτων ἀπόψεων. Μισούμενος ὑπὸ τῶν ὑπαδῶν τοῦ κύρους καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος, ἦτο ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐπιθέσεων τῶν σοφιστῶν, κατὰ τῆς ὑπερφίαλου καὶ δηλητηριώδους τῶν ὁποίων διδασκαλίας εἶχε κηρύξει ἀδιάλλακτον πόλεμον. Ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ τῶν δύο ἀντιθέτων ρευμάτων εἶχε καταβληθῆ ἐπὶ τέλος, διακομωδηθεὶς τὸ πρῶτον καὶ χλευασθεὶς, ἵνα λάβῃ ἐπὶ τέλος τὸ ὑπέρτατον τῆς καταδίκης ποτήριον. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἧτις καθ' ἣν στιγμὴν προσέφερον εἰς τὸν Σωκράτη τὸ κώνειον ἐπὶ τῇ ἀρνήσει δῆθεν τῶν θεῶν τοῦ καθεστῶτος, ἐτέλει ἀφ' ἑτέρου βδελυρὰ ὄργια ἀσεβείας καὶ ἀρνήσεως κατὰ πάντων τῶν ὑφισταμένων ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν νόμων. Ἄλλ' ἐξητεῖτο ὁ εὐσχημος τύπος πρὸς ἐκ-

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΙΝΩΝ ΤΟ ΚΩΝΕΙΟΝ.

δίκησιν, πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, διότι ἦτο ἀνώτερος τῶν συγχρόνων του. Τὸ ἰσοτέφανον ἐκεῖνο ἄστν, ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐλευθέρᾳ τῆς Ἑλλάδος πόλις, παρεῖχε πολλάκις τὸ θέαμα ἀσεβοῦς μισαλλοδοξίας, ταπεινοῦ φθόνου ἐναντίον παντὸς ἐξέχοντος πολίτου. Δὲν εἶχεν ἐξοστρακίσει τὸν Ἀριστείδην ὡς δίκαιον; διατὶ ἤδη νὰ μὴ καταδικάσῃ εἰς θάνατον τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὃν τὸ πανελλήνιον τῶν Δελφῶν χρηστήριον ἀπεκάλεσεν ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατον; Οὕτως ἐπραγματοῦτο τότε ἐν Ἀθῆναις ἡ ἐλευθερία — διὰ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ τοῦ Ἀριστείδου, διὰ τοῦ διωγμοῦ τοῦ Ἀναξαγόρου καὶ ἤδη διὰ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης τοῦ Σωκράτους. Μεγάλα ἀληθῶς πρότυπα δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἡ πόλις αὕτη ἀρετῆς, φιλανθρωπίας, δικαιοσύνης. Ἄλλ' ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους ἔσται αἰώνιον στίγμα ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης εἰκόνας, ἣτις ἐγράφη μὲν διὰ τῆς χειρὸς τῶν Μουσῶν καὶ τῶν Χαρίτων, ἀλλ' ἦν πλέον ἢ ἀπαξ ἐπεσκίασε καὶ ἐμόλυνεν ἡ φθονερὰ πνοὴ τῶν Ἑρινυων.

(ἔπεται συνέχεια).

ΝΕΟΚΛΗΣ ΚΑΖΑΖΗΣ.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΥ

ὑπὸ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

(συνέχεια).

9. ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΟΜΙΛΟΥΣΑΙ.

α. Χιλιάκις ὑπῆρξα μάρτυς αὐτήκοος καὶ πολλάκις καὶ ἐνεργὸς τοῦ τὴν σήμερον παγκοίνου τούτου φαινομένου, καθ' ὃ ἡ τράπεζα διὰ τοῦ ἐνὸς ποδὸς τὸ ἔδαφος κρούουσα, ἐσυλλάβιζε τὰς ὑπαγορευόμενας αὐτῇ λέξεις, καὶ προσέτι καὶ ἀπαντήσεις εἰς ὑποβαλλόμενα αὐτῇ ἐρωτήματα, ἐνίοτε μετ' ἐπιμονῆς, ἣτις ἐφαίνετο ὡς ἐνδεικνύουσα ἐδραίαν πεποιθήσιν.

β. Εἷς τὴν οἰκίαν μου ἐν Ἀθῆναις, καθήμενος μετὰ τῆς συζύγου μου καὶ ἐμοῦ περὶ τὴν τράπεζαν ὁ φίλος καὶ τότε συνεργάτης μου Ν. Δραγούμης, ἠρώτησεν αὐτὴν περὶ τῆς ἡλικίας γνωστῆς τινος κυρίας. Ἡ τράπεζα ἐξετέλεσεν ἀριθμὸν τινὰ κρούσεων, ἀλλ' ὁ κ. Δραγούμης εἶπεν ὅτι δὲν θέλει νὰ πιστεύσῃ τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἀπήτησε τὴν ἐπανάληψιν αὐτῆς. Ἐπανελάβε δὲ τότε ἡ τράπεζα, ἀλλὰ πολὺ γοργότερον, τὸν αὐτὸν τῶν κρούσεων ἀριθμὸν· ἀλλ' ὁ φίλος μου ὡς προκαλῶν καὶ θέτων αὐτὴν ὑπὸ δοκιμασίαν, διῆσχυρίσθη ὅτι δὲν ἦτον ὀρθὴ ἡ ἀπάντησις, καὶ ἐζήτησεν αὐτὴν καὶ ἐκ τρίτου. Ἡ τράπεζα δ' ἔκρουσε τότε μετὰ μεγίστης ταχύτητος καὶ ὡς ὑπ' ὀργῆς καταληφθεῖσα τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν, καὶ τὸ τελευταῖόν τῆς κτύπημα ἦν τόσον βίαιον, ὥστε ὁ εἷς τῶν τριῶν ποδῶν τῆς θραυσθεῖς, ἐσφενδονίσθη μακρὰν· καὶ τοῦτο μοὶ ἐνέβαλε τὴν ἰδέαν, ἣν μετὰ ταῦτα εἶδον ἐπικυρουμένην (Α, 3), ὅτι τὰ μύρια τοῦ ζύλου πρέπει νὰ ἔλαβον ἰσχυρὰν δόνησιν, διότι ἄλλως δὲν ἔβλεπον πῶς μία κρούσις ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅσον ἰσχυρὰ καὶ ἂν ἦν, θὰ κατέλυεν οὕτω πάγιον σκεῦος.

10. ΣΚΕΥΗ ΕΡΜΗΝΕΙΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ.

Δὲν ἀρκεῖ δὲ νὰ ὀμιλῶσι τὰ σκευή· ἀλλὰ κατὰ τινὰ πειράματα φαίνεται ὡς ἂν καὶ ξένη διάνοια ἐνίοτε ὀμιλῇ δι' αὐτῶν. Ἐν Παρισίους παρευρέθη εἰς ὀμηγυριν περὶ τὰς τραπεζὰς ἀσχολουμένην, ἐν ἣ ἡμῖν ἄγνωστος. Παρεκάθησα δέ, προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκοδεσποίνης, εἰς μικρὰν τράπεζαν ἣν κατεῖχε νέα κυρία, ἔχουσα, ὡς μοὶ εἶπον, μεγάλην μεσάζον-

τος δύναμιν. Μοὶ ἐπρότεινε δὲ ἡ κυρία αὕτη νὰ συλλογισθῶ πρόσωπόν τι, ζῶν ἢ νεκρόν, ὃ θὰ ἤρχετο νὰ διαλεχθῆ μετ' ἐμοῦ, καὶ ἵνα ὃ βέβαιος περὶ τῆς ταυτότητος, θὰ μοὶ ἔλεγε κατὰ πρῶτον τὸ ὄνομά του. Συγκατατεθέντος μου δέ, ἤρχισε τάχιστα νὰ κινήται ἡ τράπεζα, ὃ οὐδὲ ὡς μ' ἐξέπληξε, διότι ἦτον ἐλαφρὰ καὶ μικρὰ, καὶ ἡ ἐλαχίστη πίεσις τῶν δακτύλων τῆς γείτονός μου, ὅσον λεπτοὶ καὶ ἂν ἦσαν, ἤρκει ἵνα τὴν κινήσῃ. Εἷς τινὰ δ' ἀπόστασιν ἡμῶν ἐκάθητο ὁ σύζυγος τῆς συντρόφου μου, καὶ ἔγραφε διὰ χροστήρος ὅ,τι ἡ ἡμετέρα τράπεζα ὑπηγόρευεν. Ἄλλ' αὕτη μετὰ τινὰ κρούσματα ἐνίοτε διακοπτόμενα, ἔπαυσεν ἐντελῶς κινουμένη, ὅπερ ἐφάνη δυσαρεστήσαν τὸν κύριον.

— Τὸ πνεῖμα, εἶπε, φαίνεται ἀρνούμενον νὰ εἰπῇ τ' ὄνομά του.

— Πῶς; ἠρώτησα· ἀλλ' ἡ τράπεζα ἐκινεῖτο.

— Ναί, εἶπεν· ἀλλ' ὑπηγόρευσε γράμματα μὴ ἀποτελοῦντα ὄνομα. Ἴδετε.

Καὶ μοὶ ἔδειξε τὸν χάρτην, ἐφ' οὗ ἦν γεγραμμένον RALOU. Τοῦτο δὲ ἦν αὐτὸ τὸ ὄνομα, ὃ εἶχον διανοηθῆ, τὸ τῆς πρὸς πατρὸς μάμμης μου, ἐντελῶς ἄγνωστον καὶ ἀνήκουστον εἰς τοὺς Παρισίους, ὥστε καὶ ὁ γράψας αὐτὸ ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἦτον ὄνομα.

Τὸ ὑποτιθέμενον πνεῦμα ἀληθῶς, ὅτε προσεκλήθη νὰ ὀμιλήσῃ, εἶπε κοινὸς μόνον τόπος καὶ οὐδὲν τὸ χαρακτηριστικόν· ἀλλ' ἐρωτηθὲν ποῦ ἀπέθανεν, ἐσυλλάβισεν ODES..., καὶ ἀληθῶς ἐν Ὀδησσῶ ἡ μάμμη μου ἀπεβίωσε.

Τὸ χαρτίον, ἐφ' οὗ ὁ κύριος ἔγραψεν, ἔλαβον παρ' αὐτοῦ καὶ τὸ διατηρῶ. Ἄλλ' εἰ καὶ περιεργον καὶ προσοχῆς ἄξιον τὸ φαινόμενον, ἴσως ὅμως δὲν εἶναι καὶ φυσικῆς ἐξηγήσεως ἀνεπίδεκτον. Γνωρίζων ἐγὼ αὐτὸς τὸ ὄνομα ὃ ἔπρεπε νὰ ἐκφέρῃ ἡ τράπεζα, ἡ τόσον ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητος, ἀποκλεισμένην δὲν θεωρῶ τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι δι' ἀκουσίαν καὶ ἀσυνειδήτων πιέσεων διηθῦνον ἴσως αὐτῆς τὰς κινήσεις.

11. ΣΚΕΥΗ ΜΑΝΤΕΥΟΝΤΑ.

Ἐτι δὲ τούτων καταπληκτικώτερα μοὶ ἐφάνησαν ἄλλα, ἃ ἐπίσης εἶδον, φαινόμενα καὶ καθ' ἃ τὸ τραπέζιον ἢ τὸ σκεῦος φαίνεται μετ' ἀνωτέρας, τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερακοντιζούσης διψατικῆς, καὶ αὐτὸ τοῦτο μαντικῆς δυνάμεως προικιζόμενον.

α. Καθ' ἣν ἐσπέραν εἶπον (Α, 3) ὅτι ἦν παρ' ἡμῶν ὁ πρέσβυς τῆς Πρωσσίας, ἀστευόμενος οὗτος, ἠθέλησε νὰ ἐρωτηθῆ ἡ τράπεζα πόσα νομίσματα περιεῖχε τὸ βαλάντιόν του, ὃ ἔλαβεν εἰς χεῖράς του χωρὶς νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Καὶ εὖρομεν μὲν τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ ὑπερβολικῆν· ἀλλ' ἡ τράπεζα ἔκρουσεν ἐπτάκις τὸ ἔδαφος, καὶ τὰ νομίσματα μετρηθέντα, εὐρέθησαν ἐπτὰ τὸν ἀριθμὸν.

β. Εἷς συναναστροφὴν ἐν Ἀθῆναις, ἐν ᾗ τινὲς κυρίαὶ ἠσχολοῦντο περὶ στρεφόμενον σκεῦος, εἰσελθὼν ὁ νῦν καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Κωστής, εἶπεν ὅτι πρὶν ἢ πιστεύσῃ εἰς τῆς τραπεζῆς τὰ τερατουργήματα, θέλει νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὴν εἰς δοκιμασίαν· καὶ μεταβάς εἰς ἄλλο δωμάτιον, ὅπου ἦν μόνος, ἐπέστρεψε λέγων ὅτι ἔγραψέ τι ἐπὶ χαρτίου, ὃ εἶχεν ἐν τῇ παλάμῃ του, καὶ ἡ τράπεζα, ἐφ' ἣν οὐδ' ἔθιχε τὴν χεῖρα, ἐσυλλάβισε τὴν λέξιν ΚΛΕΩΝ, τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ μου, ὃ τῶ ὄντι εἶχε γράψῃ ὁ κ. Κωστής, εἰ καὶ μικρὰν εἶχε σχέσιν μετ' αὐτοῦ, ὄντος τότε ἔτι εἰς μικρὰν ἡλικίαν, ὥστε οὐδεὶς τῶν εἶχε λόγον νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τοῦτο ἔγραψεν.